

ואתתנו

הדלקת נרות: 19:14

הפטרה: שמעו דבר ה' (ירמיה ב')

בעלון: היהודי והפריץ | למה חצי | מי מעכב | מי כופר | חיים ז"ל | ועוד ...

וביא טכשויו! הרימי בפה קולך מבשרת
ירושלם הלימי אל תיראי אמרי לערי
יהודה הגה אלקיתם (ישעיה מ. ט)

הגלין טעון גיזה | בשעת התפילה- מתפללים, לא קוראים עלונים | גלין ר' טז' מנחם אב תשע"ב

היהודי והפריץ

מסופר על יהודי פשוט שהיו לו שדות וכרמים ולצורך גידוליו לוח כספים מן הפריץ הגוי שהיה מלוח בריבית גדול באותו האזור.

מגודל דאגתו ודחוקו הלך אצל רבו שיעוץ לו עצה. שאלו רבו לבואו והוא שטח בפניו את גודל מצוקתו. שלוח בריבית מן הפריץ. שאלו רבו אם מבקש הפריץ ממנו את החוב לפורעו בקרוב.

'לא' אמר לו האיכר היהודי. טרם ביקש הפריץ את כספו. נו... שאל הרב. אז מדוע אתה כל כך טרוד בכך? 'שמא יבקש ולא יהיה לי מניין' השיב האיכר היהודי.

הרב חשב לרגע ושאל: 'הפריץ הזה, מתפלל תפילת עמידה?'. 'כמוכן שלא', אמר האיכר היהודי. 'הרי הוא גוי גמור'. 'אם כך', אמר הרב, 'אין שום סכנה שיזכר בכסף שלך...'

כמה אומללה היא התפילה בלי כוונה ודבקות (וראה דברי הרמב"ם והחינוך לקמן). ונכון הדבר, שלעתים הדבר קשה עד מאוד אך חובה עלינו לכל הפחות להשתדל עד כמה שניתן לפנות ליבנו מכל דבר אחר ולהשליך על ה' ייחבנו.

'ה' שפתי תפתח'. אם אין לי כח אפי' לפתוח את שפתי. עשה זאת אתה. וממילא 'פי יגיד תהילתך' אך לשם כך נחוץ ציון להתפלל ועוד לפני כן, הכרה למבקשת שללא תפילה נתון האדם לסערת החיים הגזיר עץ על פני מים סוערים מבלי יכולת לכוון דבר.

וחרבו וקשתו של היהודי. שהיא התפילה כח אדיר שלא ניתן לאף אומה ולשון מונחת לפניו לעשות בה שימוש. ולשם כך צריך להכיר בכוחה ולרצות להשתמש בה.

וזה שכתוב בפרשתינו ברש"י: "אתה החלות להראות את עבדך". פתח להיות עומד ומתפלל אע"פ שנגזרה גזירה". ראה משה רע"ה שגם גזרה מאת מלך מלכי המלכים ניתן לשנות בתפילה.

כי-תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ ויהשחתם ועשיתם פסל תמונת כל ועשיתם הרע בעיני ה' -אלקיה להכעיסו

(ד. כה)

שאם תחשוב אחר שתהיה מוחזק בארץ ימים רבים [ונושנתם] ותחשוב שהיא שלך לחלוטין ומי יקחה מידיך?!. על כן אמר בסיום הפרשה

'ולמען תאריך ימים על האדמה אשר ה' אלקיך נותן לך כל הימים'. כי בכל יום הוא נותן לך נתינה חדשה לא לחלוטין אלא בכל יום על תנאי אם תשמור מצוותיו.

0

ובקשתם משם את-ה' אלקיך ומצאתה כי תדרשנו בכל-לבבך ובכל-נפשך (ד. כט) מדוע הכתוב פותח בלשון רבים: 'ובקשתם' ומסיים בלשון יחיד: 'ומצאתה'?

אלא שרבים מתפללים ומבקשים בקשות מאת השוכן במרומים. אבל רק מעטים הנענים. ובזדדים הם שמשאלות ליבם מתגשמות. וזה: 'ובקשתם את ה' אלקיך'. רבים המבקשים. 'ומצאתה'. רק בזדדים נענים.

ומדוע? 'כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך'. משום שמעטים בלבד מתפללים בכל ליבם. סומכים אך ורק על הקב"ה. ואומרים: 'ריבוננו של עולם. אין לנו מלך אלא אתה. ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע. (עפ"י אור החיים הקדוש)

0

ואהבת את ה' אלקיך בכל-לבבך ובכל-נפשך ובכל-מאדך (ו. ה)

כתב הגאון הקדוש רבי אלעזר אצורי זצ"ל בספר 'חרדים' (פ"ט). 'אף על פי ששתי מצוות אלו (אהבת ה' ויראתו) הן תמידיות. לא ייפסקו מעל האדם כל ימי חייו אפילו רגע קטן. מכל מקום חיוב יותר בשעת קיום המצוות. עשיית מצוה או המנעות מעבירה. שרבי שמעון בר יוחאי אמר (תיקו"ז כה. ב) שכל מצוה שאינה נעשית באהבה ויראה. לא נעשתה כדבעי!'

ונעתיק דבריו של הרמב"ם (פ"ח מהלכות לולב ה"ט). בענין מצות סוכה):

'השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל-שצוה בהן. עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר (דברים כח-ז) "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב... (ונביא הדברים באריכות א"ה בעלון לחג הסוכות)

0

ואהבת את ה' אלקיך בכל-לבבך ובכל-נפשך ובכל-מאדך (ו. ה)

... שנחשוב ונתבונן בפקודיו ופעולותיו עד שנשיגהו כפי יכולתנו ונתענג בהשגחתו בתכלית העונג. וזאת היא האהבה המיוחדת. לשעם התבוננות בתורה תתישב האהבה בלב בהכרח. ואמרו זכרונם לברכה שזאת האהבה תחייב האדם לעורר בני אדם באהבתו לעבדו. כמו שמצינו באברהם.

... שראוי לו לאדם שישים כל מחשבתו וכל מגמתו אחר אהבת השם. ויעריך בלבו תמיד. כי כל מה שהוא בעולם מעושר בנים וממשלה וכבוד הכל כאין וכאפס ותוהו כנגד אהבתו ברוך הוא. ויגיע תמיד כל היום בבקשת החכמה למען

שיג ידיעה בו.

סוף כל דבר. יעשה כל יכלתו להרגיל מחשבות לכו כל היום באמונתו ויחודו. עד שלא יהיה רגע אחד ביום ובלילה בהקיצו שלא יהא זוכר אהבת אדוניו בכל לבו. והענין על דרך משל, שיהא נזכר באהבת השם תמיד. כזכרון החושק תכלית החשק בתשוקתו שישג להביאה אל ביתו ...

והעובר על זה וקובע מחשבתו בעינים הגשמיים ובהכלי העולם שלא לשם שמים. רק להתענג בהם לכד. או להשיג כבוד העולם הזה הכוזב. להגדיל שמו לא לכוונה להטיב לטובים ולחזק ידי הישרים. ביטל עשה זו וענשו גדול. וזאת מן המצוות התמידיות על האדם ומוטלות עליו לעולם. (החינוך. מצוה תי"ח)

0

ואהבת את ה' אלקיך בכל-לבבך ובכל-נפשך ובכל-מאדך (ו. ה)

בצרות גירוש ספרד היטלטלה משפחה יהודית אחת בלב ימים. ואבי המשפחה נפטר בלב ים. האם הגיעה עם ילדיה למדבר שממה. כנראה לחופי צפון אפריקה. הילדים כשלו במסעם בחום השמש והשרב. ברעב ובצמא.

עד שנתרה האם הזו עם בן אחד. השמש הכתה על ראשו וגם הוא כרע ונפח את נשתי. קברה אותו אימו בחולות. הצדיקה את הדין ואמרה:

'אהבתיך. בוראי. אבל אהבתי גם את בעלי ואת ילדיי. עתה. משהשיבו לך את נשמתם. פנוי כל ליבי לאהבתיך...'

0

קיצור עניני הפרשה:

תחינת משה להכנס לארץ ותשובת ה' | המצוות ואזהרה שלא לשנות | שבח ישראל וחכמתם | אזהרת שכחת התורה ומעמד הר סיני | אזהרת ע"ז לסוגיה | ענשי ע"ז | התשובה וקבלתה | בחירת עם ישראל בלבד | חיוב ידיעת ה' | הבדלת ערי מקלט | המקום בו דיבר משה לישראל | תאור מעמד הר סיני | עשרת הדברות | פחד העם כמעמד הר סיני | תגובת ה' לבקשתם | יעוד המצוות | קבלת עול מלכות שמים | חיובי לימוד התורה תפילין ומוזזה | שלא לשכוח ה' מרב כל | אזהרת ע"ז | שלא לנסות את ה' | שאלת הכן החכם והתשובה | החרמת עממי הארץ ואלהיהם | יחודו של עם ישראל | ידיעת שכר ועונש

0

למה חצי אם אפשר שלם

ביום מן הימים הגיע אחד מראשי הקהל בכריסק אל הגר"ח מבריסק זצ"ל ואמר לו: 'אומרים בשם הרב. שבעל הבית היונו חצי

לרפואת ברוריא בת סימה שמחה. נעם יצחק בן שלומית. יונה גאולה בת מרים | לע"ז שמעון בן ר' אברהם. בן ציון בן בנימין. יעקב בן כוכה. אסתר בת לאומה. איטה בת רחל. שמאי בן צבי. דליה בת אסתר. עובדיה בן חיים. ישעיה בן ליזה. עודד בן חווה. ריית בת סימה שמחה

בין נקישה לנקישה

מרגלא בפומיה של הגאון רבי זונדל מסלנט זצ"ל (מתלמידי הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל ורבו של הגאון רבי ישראל מלנטר זצ"ל)

לא אחת ראיתי שכאשר יהודי עובר ליד פתח בית הכנסת, מישהו נוקש על החלון ומרמז לו להיכנס: 'קדושה, קדושה'. אך מעודי לא הבחנתי במישהו נוקש על חלון ביתו ובהארט פנים יזמין את חברו להיכנס: "סעודה, סעודה" (תנועת המוסר ח"א עמוד 371)

מיהו הכופר

ברמב"ם (פי"א מהלכות מלכים ה"א) המלך המשיח וכו' וכל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר, אלא בתורה ובמשה רבינו, וכו'.

הרי שחיוב האמונה בכיאת המשיח הוא לא רק שיאמין שיבא אי פעם אלא גם החיוב לחכות לביאתו והיינו להאמין שהנה ממש ביום הזה הוא בא אבל אם מאמין בביאתו ואומר בלבו אבל מי יודע מתי, חסר לו באמונתו והוא כופר.

והיה מדגיש כי צריך לקיים כי לישועתך קיינו כל היום, כפשוטו ממש! למלאות את כל היום בצפייה לישועה. (חידושי הגרי"ז החדשים סימן 19)

כיצד נאכל פירות בירושלים

בברכת על המחיה, ובנה ירושלים וכו' ונאכל מפריה וכו' ונברכך עליה בקדושה ובטהרה. ע"כ.

ושאל אחד את מרן זצ"ל כיצד אומרים ונאכל מפריה והא אין נוטעים אילנות בירושלים? והשיב דהנה צ"ב הא דנברכך עליה בקדושה ובטהרה היכן מצוין דין זה?

וצ"ל דמיירי מפירות מעשר שני דיש בה דין טהרה, ולא קאי זהבכרה תהיה בקדושה ובטהרה דמ"ש ברכה זו משאר ברכות, ועל זה אנו מבקשים שנטהר במע"ש כדינו, וזהו נמי הכונה ונאכל מפריה דהיינו פירות המיוחדים לאכילה בירושלים והיינו פירות מעשר שני. (חידושי הגרי"ז החדשים סימן 20)

אתה ה' הראת לך כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו (ד. לה)

יש להבין ולדע כי אף שבכל הארץ משפטיו (תהלים ק"ה ז) ואין עוד מלבדו... אבל בשעה שמידת הדין מתגברת מאד, לפעמים ניתנה רשות לשטן ללחום נגד הקב"ה כביכול. (עיין בסוף מסילת ישרים בהקדמה לקל"ח פתחי חכמה בענין גזירות ת"ח וברמב"ם רפ"ט מהלכות תשובה). ונמצא שישנם שתי מיני הנהגות:

- מעשי ה'
- מעשי שטן

וכן הגזירות על ישראל הן בשני האופנים, ובכל גזירה צריך להבחין מאיזה אופן היא, וסימני הבחינה בזה, שאם הגזירה היא על הגופות, כבימי המון זוהי מעשה ה', ותכליתה היא להחזירנו למוטב וגדולה הסרת הטבעת' (מגילה ד) ובאופן זה אין מקום למלחמה והיא לא תצלח. אבל אם הגזירה היא על הנפשות ותכליתה היא להעביר ישראל על דתם ולא להחזירם למוטב, אין זה מעשי ה', כי אם מעשה שטן... (רבי אלחנן וסורמאן, אומר אני מעשי למלך)

שנת שלום

חיים ז"ל

בהזדמנות, סיפר הגה"צ רבי אייזיק שר, בשם חמיו, הסבא מסלבוקא.

נטלני ה'סבא' אל החלון, הצביע אל עבר הרחוב ושאלני: 'מה אתה רואה?' השבתי, אולם ה'סבא' הניד בראשו לשלילה... 'אני לעומת זאת, רואה כאן בית הקברות!' אמר...

'בית הקברות?' התפלאתי, והסבא הסביר:

'למעשה אין כל הבדל בין בית הקברות המוכר, לבין הרחוב הסואן, אלא שבית הקברות בפאתי העיירה- שקט ושמש, ואילו ברחוב- רואים אנו בית הקברות שמתנועע...

'הנה ראה, אברך בעל כשרון אדיר, למד בשיבה כמה שנים, יכול היה להיות ראש ישיבה חשוב ומרביץ תורה לאלפים, אלא שבשלב מסוים החליט ללכת ללמוד בקולג' ולהיות כימאי... ובכן, מה נאמר עליו? אין לנו אלא להציב מציבה גדולה ועליה לכתוב: 'פה נטמן הגאון ראש הישיבה!' שהרי הלה נקבר לחלוטין!

'והנה לצידו, צועד אברך אחר, אשר נוחן בלב גדול ובשכל אדיר... אברך זה- יכול היה להחזיר אנשים בתשובה לאלפים ולרבותו! אולם מה אירע? בשלב מסוים הלך ללמוד באוניברסיטה ויצא מתמטיקאי...'

נו... מה נאמר עליו? הלא אף על גביו יכולים אנו להציב מצבה ולכתוב: 'פה נטמן מחזיר בתשובה אדיר!'

'אם כן, מה ההבדל בין בית הקברות הזה- לבית הקברות המקובל? הרי אומר כי שם- שקט מאוד, ובקבר יש נפט, וה'חברה קדישא' הם שקברוהו, ועל הקבר יש מציבה; ואילו ברחוב- הרי זה בית הקברות רועש, והאדם עצמו הוא המת, והוא ה'חברה קדישא', והוא המציבה! זה כל ההבדל!...' (הוא היה אומר)

מי מעכב?

ובגין דערב רב אינון שאור שבעיקה, ואינון אומין דעלמא דמיין למוין, יהיר מעכבין בגלותא ערב רב לישראל, מאומין עובדי בוקבים ומזלות, במה דאוקמוה רבנן, מי מעכב? שאור שבעיקה מעכב, דאינון דבקין בישראל, בשאור בעיקה, אכל אומין עובדי בוקבים ומזלות, לאו אינון אלא (תהלים א) כמיין אשר תדפנו רות, (זוה"ק במדבר רלב)

ולא עוד, אלא כד בני ישראל בגלותא, עליהו אתמר מי מעכב שאור שבעיקה, והא אוקמוה מארי מתניתין, בזמנא דערב רב אינון ראשים על ישראל, כביכול כאילו עבדין שולטני בקודשא ברין הוא, וייעלון במשפטי ככביא ומזלי, ובגין דא צווחין ואמרי, (שע"ה כ) ה' אלהינו בעלוננו ארונים וזלתך, (שם, רלב)

אפיקורוס, האם יש אמת בשמועה? - שאל הלה, והגר"ח הניד בראשו לשלילה... 'לא! לא אמרתי שחצי אפיקורוס הוא- אלא אפיקורוס שלם!'

'אם כך, כלום כוננת הרב לומר שאפיקורוס אני?'- הקשה הלה, והגר"ח לא אישר ולא הכחיש... 'אינו יודע... יכול להיותי- סתם, ולאחר מכן הפליג בשיחה עם אותו יהודי על דא ועל הא.

והנה, הימים היו ימי המהפכה ברוסיה, ימים בהם כל מי שנחשד ולו כחשד קל שבקלים- כי יש לו קשר כלשהו עם המהפכנים, אחד היה דינו: מוות, אשר אף בני משפחתו היו מוגלים לסיביר אל ארץ גזירה.

ובכן, בתוך כדי שיחה שאל הגר"ח את ראש הקהל: 'אמור לי, אילו היה לך איזה חשד קלוש, שבנך מתחבר עם חבר אשר לגביו ישנו חשד כי הנו נמנה על המהפכנים... מה היית עושה?' וראש הקהל נחרד והשיב: 'אוי! רבי! איך אתם מדברים! הלא הייתי מוכר את החולצה האחרונה שלי בכדי לדאוג שלא יתחבר איתו!'

ככה? - הטעים הגר"ח והוסיף לשאול: 'כעת אמור לי, איפה בנך נמצא כיום?' וראש הקהל השיב ואמר: 'שלחתיו לפאריז!', 'ומה בנך עושה בפאריז?' הקשה שוב רבי חיים, וכן שיחו נענה והסביר כי בנו לומד באוניברסיטה ובזעתו להיות 'פרופסור'.

'האם לבנך יש חברים בפאריז?'- התעניין עתה רבי חיים, ראש הקהל השיב בחיוב ואמר: 'כמוכן, אם נמצאים באוניברסיטה- יש גם חברים!', וכאן מצא הגר"ח מקום לגבות את 'חובו' ואמר:

'הנה, עכשיו תוכל להבין את שאמרתי לך- שאפיקורוס שלם אתה! אם פה ברוסיה היה לבנך חבר, לגביו היה חשש רחוק פן יש לו קשר עם המורדים, הלא היית עושה הכל, ואפילו מוכר את חולצתך האחרונה בכדי להצילו, והנה, כמו ידך אתה לוקח את בנך, ושולח אותו לפאריז!'

'היודע אתה עם מי הוא מתחבר שם, עם אילו מורדים במלכות שמים? המתאר אתה לעצמך כמה עבירות כבר עבר עד עתה? ומה יהיה הלאה? אולם כל זאת לא איכפת לך... מצבו הרוחני ככל אינו מטריד אותך... לא זו בלבד שאינך מרחיק אותו משם, אלא אתה בעצמך שולחו, מחזיקו ומעודדו לכך! האם אינך אפיקורוס? לא חצי אפיקורוס, ולא שלשת רבעי- אלא אפיקורוס שלם, למהדרין מן המהדרין! סיים הגר"ח...

ובכן זה טיבם של אותם אנשים... הם מתפללים שלוש פעמים ביום, שומרים שבת כדת, נותנים צדקה ביד רחבה, אבל כשמגיעים הדברים ללימודו של בנם- הם אינם חושבים פעמיים לפני שמחליטים להוציא אותו מהלימוד ולשלוח אותו לעבוד, או ללמוד בקולג'... (רבי שלום שבדרון)

אכל אית צדיק הקא, ואית צדיק הקא, לךא אית מרעין ומכתשין, ולךא אית כל מיבון דעלמא, אמר לי, בחד מנייהו או תרין סגין, דלךא בעא קודשא ברין הוא לאלקאה בלא, כמה דלךא אצטרף אלא דרועא חדא, לאלקאה ולאקנאה למיחב אסוותא לכל שייפין, אוף הקא, בחד צדיקא סגין, (זוה"ק, (שם)